

Til Riksantikvaren
Dronningens gate 13
Oslo
postmottak@ra.no

Oslo 12.06.2025

Riksantikvarens Bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø – høringsinnspill

Norges Husflidslag takker for muligheten til å komme med innspill til Riksantikvarens Bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø. Vi benytter også anledningen til å takke for det digitale åpne møtet som ble arrangert 2. juni. Møtet var en nyttig og viktig anledning til å høre andres synspunkter, og til å kunne stille oppklarende spørsmål.

Riksantikvaren ber om innspill på beskrivelse av utfordringsbildet, til avgrensning av strategien og til deltemaene med deres prioriterte områder. Norges Husflidslag vil benytte høringen til å komme med noen overordnede innspill, men først og fremst komme med en tilbakemelding på deltemaene 1 og 2.

Vi vil rose Riksantikvaren for en godt strukturert og lett tilgjengelig strategi. Inndelingen i tre deler gjør strategien oversiktlig. Vi imøteser tiltaksplanene knyttet til det enkelte deltema når disse er klare. Norges Husflidslag vil først og fremst peke på forhold som er knyttet til deltema nr 2 **Der vi møtes**. Etter vår mening er den fremlagte teksten noe mangelfull. Slik vi ser det er den ikke dekkende for de muligheter som eksisterer per i dag og som kan utvikles videre for å skape gode og fremtidsrettede lokalsamfunn.

Utfordringsbilde

Utfordringsbildet er godt beskrevet, men vi er noe kritiske til avgrensningen av strategien. Denne bevaringsstrategien er en av fire og disse ivaretar til sammen både bredde og mangfold. Slik vi ser det ville det være en styrke om den enkelte strategi viste til de øvrige strategiene i det enkelte deltema, eksempelvis under Deltema 2 *Der vi møtes*, er det en rekke brygger, kaier, naust osv som fungerer som sentrale møtesteder ikke er tatt med i beskrivelsen i bevaringsstrategien for byer og bygder. Dette medfører et oppstykket bilde, en ser ikke helheten, og det er uheldig. Vi ser det som positivt at strategien vil fokusere på bevaring og ombruk og ser det som naturlig at dette også gjelder kystens kulturminner der de inngår i et bygd- og bymiljø.

Det uttales at den nasjonale strategien skal først og fremst gjelde den materielle kulturarven da dette er ansvarsområdet som inngår i kulturmiljøforvaltningens primære arbeidsfelt. Samtidig påpeker strategien at det er mange viktige sammenhenger mellom materiell og immateriell kulturarv og at relevante aspekter ved immateriell kulturarv derfor er en del av strategien. Dette støtter vi. Det materielle kan ikke eksistere uten det immaterielle, og er derfor to sider av samme sak. Vi mener også at ved å ta inn det immaterielle i strategien vil man åpne opp og invitere inn flere aktører for å bevare bygder- og byers kulturmiljø. Norges Husflidslag har over 23.0000 medlemmer organisert i over 350 lokale husflidslag spredd over hele landet. Våre lag er et godt eksempel på hvordan kunnskap om og i materiell og immateriell kulturarv er en forutsetning for å ivareta, utvikle kulturmiljøet og videreføre våre levende tradisjoner.

Deltema 1: Stedets identitet og særpreg

Vi er enige i viktigheten til de tre prioriterte områdene som er løftet frem under deltema 1, men vi mener det er uheldig at samtlige er tilbakeskuende og historiske i sin innretning. Vi savner at strategien også har med det nå-tidige aspektet, det kan være seg en skate-park, en kiosk eller en skoleplass. Det som er «nytt» i et voksent blikk vil «alltid» ha vært en del av nærmiljøet til en ung person og representerer ofte like stor verdi som markør for et steds identitet som et historisk kulturminne.

Deltemaet nevner interessenter og aktører hvis innsats er av stor verdi for å bidra til bruk og bevaring av kulturmiljø. Denne gruppen aktører kan med fordel løftes tydeligere frem i strategien. Det er et stort antall lokale foreninger og også religiøse menigheter som er eiere av egne hus. Og som bruker husene ofte, enten selv, eller de leies ut til andre formål eller arrangement. Disse bygningene representerer «landemerker» i sitt miljø og bidrar til å synliggjøre et interesse- og trosmangfold som utgjør en viktig del av et steds identitet.

Deltema 2: Der vi møtes

Et overordnet mål i St.meld 16, Nye mål for kulturminnepolitikken er å legge til rette for *engasjement, bærekraft og mangfold*. Da er det svært relevant å enda tydeligere peke på rollen og funksjonen frivillige organisasjoner har. Gjennom sine ofte lavterskeltilbud, nærhet til miljøet og til deltakerne skapes det daglig over hele landet, nettopp *rom for deltakelse*, ref. avsnitt om Frivillige organisasjoner på s 12. Norges Husflidslag er særlig glade for at det pekes på at de frivillige organisasjonene skal inviteres med i planleggingen og gjennomføringen av tiltak som er relevante for dem. Det er behov for en videreutvikling av den tverrdepartementale samordningen og at kommunene gjøres ytterligere ansvarlige i denne prosessen.

Fellesskapsbygninger

Mangfoldet og antallet fellesskapsbygninger og møteplasser er livsviktig for både byer og bygder. Det må legges enkelt til rette for bevaring og bruk. Det er fint at offentlig eide bygninger som bibliotek og rådhus nevnes, og vi vil bemerke at skoler ikke er med. Tilgangen til å bruke skolen på kveldstid og i helgene er for et stort antall frivillige organisasjoners aktivitet rett og rett et «være eller ikke være». Det er også mange skolebygninger som står tomme som en konsekvens av nedleggelse. Vi er enige i at fellesskapets kulturmiljø er for lite kartlagt, vi kjenner kun til den pågående kartleggingen av kommunale kulturlokaler i regi av Kulturalliansen.

Videre vil vi påpeke det vi mener er en uheldig formulering på side 29, «...*treffsteder for subkulturer og for personer som i større eller mindre grad står på siden av de store fellesskapene i samfunnet*». Engasjement og interesse for et «smalt» fagfelt kan ikke sidestilles med at man er på siden av det store fellesskapet. Ethvert interessemiljø om det er husflid, jernbanehistorie, slektsforskning, filateli, ornitologi osv har sine spesifikke behov for samhandling og møteplasser og svært mange av disse miljøene kan ikke sies å være en del av de store fellesskapene.

Norges Husflidslag har ca 350 lokale husflidslag. Vi har data fra 217 av disse som viser at 21 lokale husflidslag eier egne bygg, 215 har langtidslieavtale og 29 lag gjør avtale hver gang de trenger et lokale. De 236 faste lokalene representerer hver og et et unikt kulturmiljø av stor lokal betydning. De bidrar til å skape tilhørighet, samhold og relasjoner og ikke minst bidrar de til å skape gode kulturmiljø som regelmessig fylles med kunnskap og kompetanse, opplevelse og engasjement.

Norges Husflidslag ble stiftet i 1910, vi har i dag over 23.000 som er organisert i over 350 lokale husflidslag over hele landet. Husflidslagenes kjerneaktivitet er bevaring, formidling og utvikling av kunnskap i og om lokale håndverkstradisjoner og teknikker innen tradisjonshåndverk. Dette gjøres først og fremst gjennom kurs og læringsverksteder. De mange og ofte små miljøene må inkluderes i utviklingsprosesser og gis muligheter, deres sosiale bærekraft gjør samfunn i byer og bygder inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige. Husflidslagene, mange med en 100 år lang lokal historie bidrar til dette.

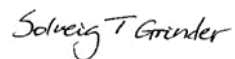
Vi er godt kjent med utordringene i hos frivilligheten i å ha ansvar for bygningsmasse og støtter fullt ut at strategien peker på de mange utfordringene knyttet til dette.

Avslutningsvis vil vi påpeke nettopp bruk, vedlikehold og opprettholdelse av disse fellesskapsmiljøene som ekstra viktige i en tid med økende usikkerhet og uro. De stedsspesifikke kulturmiljøene som har vært drevet i regi av og for fellesskapet representerer en stabilitet, trygghet og forutsigbarhet har en positiv virkning i å bevare folks følelse av tilhørighet.

Norges Husflidslag er enige i at det er behov for mer kunnskap og kompetanse på kommunalt nivå om den rollen og betydningen, og ikke minst anerkjennelse for hva det det frivillige organisasjonslivet skaper lokalt.

Vi takker for muligheten til å komme med våre innspill. Vi håper innspillene er nyttige og bidrar gjerne i videre arbeid med nasjonale bevaringsstrategier.

Vennlig hilsen

Solveig Torgersen Grinder
Seniorrådgiver, Norges Husflidslag